

УДК 338.45

Г. В. Ортіна,
докторант, Академія фінансового управління Міністерства фінансів України

ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ЦІЛЬОВОЇ СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

G. Ortina,
doctoral student, Academy of Financial Management Ministry of Finance of Ukraine

FORMATION AND IMPLEMENTATION OF TARGETED INTERVENTIONS INNOVATIVE INVESTMENT ECONOMICS DEVELOPMENT

У статті обґрунтовані методичні підходи щодо інструментарію реалізації цільової стратегії інноваційно-інвестиційного розвитку промисловості регіонів, що враховує склад та специфічні функції механізмів структурно-функціональної оптимізації регіональної політики. Проведено розмежування об'єктивних регуляторів і суб'єктивного впливу на темпи економічного зростання промисловості, які відображають багатогранність регіонального економічного інтересу при афіліації окремих регіональних промислових комплексів у інтегрований міжрегіональний промисловий комплекс на єдиній стратегічній основі.

In the article the methodical approaches to the implementation of tools targeted strategy of innovation and investment industry development regions, taking into account the structure and function of specific mechanisms of structural and functional optimization of regional policy. A distinction regulators objective and subjective effects on economic growth of industry, reflecting the diversity of regional economic interest in the affiliation of separate regional industrial complexes in an integrated interregional industrial complex on a single strategic framework.

Ключові слова: потенціал, промисловість, структурно-функціональна оптимізація, стратегія, інструменти, політика.

Key words: capacity, industry, structural and functional optimization, strategy, tools, policies.

ВСТУП

Аналіз щільності взаємозв'язків між елементами виробничо-економічних структур регіонів засвідчив наявність конкурентного потенціалу промислових регіонів, залучення і використання якого ймовірно у разі нагромадження та трансформації конкурентних переваг наукоємних галузей, окремих підприємств та соціально спрямованої продукції. У цих умовах просторово-інфраструктурне поєднання декількох сусідніх регіональних промислових комплексів в єдину інтегровану макроструктуру обумовило виокремлення в якості об'єкта локалізації зусиль саме промисловість. Недостатній ступінь розроблення теоретико-методологічних підходів щодо формування й нарощення конкурентних переваг промисловості в контексті соціально-економічного зростання регіону країни свідчить про об'єктивну необхідність подальшого дослідження зазначеної наукової проблеми. Ці проблеми потребують визначення напрямів виходу із кризового стану, пріоритетів та етапів реалізації стратегій нарощення конкурентних переваг галузі і формування адекватних механізмів структурно-функціональної оптимізації регіональної політики.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Наукові проблеми, пов'язані з формуванням та функціонуванням механізмів регіональної політики промислового зростання виробничо-економічних систем на мезорівні, розглядаються у працях Амоші О.І., Ван Хайци, Грюнига Р., Данилишина Б.М., Мельника А.І., Покропивного С.Ф., Яременка Ю.В. та ін. Проте, незважаючи на значну кількість проведених досліджень, проблематика формування конкурентних переваг перебуває лише на початковому етапі. Так, існує нагальна потреба у опрацюванні стратегій інноваційно-інвестиційного розвитку промисловості РЕС країни; формуванні механізму регіональної політики економічного зростання промисловості та реалізації його дії.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є удосконалення науково-методичних підходів щодо визначення інструментарію формування та реалізації цільової стратегії інноваційно-інвестиційного розвитку реального сектора економіки, що враховує склад та специфічні функції оригінальних механізмів структур-

но-функціональної оптимізації регіональної політики; включає засоби дослідно-експериментальної перевірки їх адекватності реальним виробничо-господарським процесам у регіонах.

РЕЗУЛЬТАТИ

Нагальною потребою сучасної системи управління розміщенням продуктивних сил України є розроблення дієвих механізмів структурно-функціональної оптимізації регіональної політики (МСФОРП), сутність і зміст яких можна сформувати на базі всебічного поширення та інтенсифікації бізнес-процесів в промисловості, нагромадження й практичного використання стратегічного потенціалу виробничо-економічних систем на мезорівні [1]. При цьому слід: 1) виокремити системоутворюючі регулятори організаційно-економічних механізмів формування й нарощення конкурентних переваг (КП) у регіональному промислово-комплексі (РПК), які зумовлені особливостями розвитку галузей і виробництв у регіоні [6, с. 182]; 2) враховувати, що більшість виробництв відноситься до енерго- та ресурсоемних, характеризуються масовими і безперервними системами технологій, наявністю у кожному регіоні специфічних виробничих та транспортуючих підсистем; 3) визначити пріоритети, цільові показники економічного зростання та параметри регіональної інфраструктури; 4) з'ясувати вагомість впливу інтересів політико-економічних сил суспільства та пануючого типу суспільної свідомості в регіоні; 5) виважити й те, що об'єктивні процеси (динаміка явищ, що відбувається за економічними законами без втручання суб'єкта управління) визначають типовість технологій управління розвитком, а суб'єктивні (цілеспрямований вплив суб'єкта управління) — специфічність прикладного інструментарію; 6) забезпечити поєднання об'єктивних та суб'єктивних основ реалізації дії МСФОРП, що в результаті дозволить здійснити добір дієвих регулюючих засобів і методів, які адекватно відображатимуть вимоги до ефективності функціонування РПК; 7) розмежувати об'єктивні регулятори і суб'єктивний вплив на темпи економічного зростання, оскільки виокремлення загального та особливого в МСФОРП є найважливішою методологічною основою при його розробленні для конкретно-фактологічних умов, які відображають багатогранність регіонального економічного інтересу (РЕІ), при афіліації окремих РПК у ІМПК на єдиній стратегічній основі.

Реальним завданням при розробленні МСФОРП стає необхідність синхронізації діалектики об'єктивного й суб'єктивного впливу на темпи економічного зростання з оптимізацією функціонування одиничного (РПК) і цілого (ІМПК). Тобто, якщо чисто господарські показники ефективності можна вважати оптимальними лише у випадку досягнення максимального соціального-економічного ефекту, то ідеально налагодженими МСФОРП можна вважати лише такі, де узгоджено взаємодіють усі системні елементи для задоволення суспільних потреб, реалізації економічних інтересів галузей, регіонів та макрорайонів, держави в цілому [4].

Автор статті підкреслює наступне:

1) функціональну структуру МСФОРП утворюють ринкові категорії — попит, пропозиція та ціна, конкуренція і суб'єктивний вплив державного регулювання;

2) ефективність МСФОРП залежить від якості середовища ІМПК, його структури і комунікаційних зв'язків, взаємодії та цілеорієнтованості складових регіонального промислового комплексу (РПК);

3) нагальну визначеність ступеню поєднання ринкового і державного регулювання виробничо-господарських процесів, перманентне коригування для кожного конкретного періоду часу співвідношень стихійних начал;

4) однозначність пріоритету державного регулювання якісних зрушень РПК;

5) складність елементного перетворення МСФОРП для виконання дії, яка здійснена лише за рахунок пропорційно-паралельного з'єднання оптимальних для кожного історично-часового аспекту розвитку регіональної економічної системи інструментів реалізації загально конкурентної стратегії [8].

Отже, акцентуємо увагу, що: особливості МСФОРП визначаються п'ятьма частинами (потенціалами, об'єднаними на факторній основі), вони є елементами як загального механізму управління промисловістю, так і РПК. Пропоновані до запровадження механізми є коректними, оскільки включають у себе цілі конкретного суб'єкта управління РПК та визначають шляхи впливу на різноспрямовані фактори формування й нарощення КП. При цьому напрямки регуляторного впливу можна коригувати за використання певних видів ресурсного й функціонального забезпечення [5]. Стабільність функціонування МСФОРП зумовлена не лише оптимальним складом структури, але й вибраною єдиною для усіх регіонів стратегією суб'єкта управління з пріоритетом цільового розподілу зусиль у напрямі зростання підприємств промисловості у кожній регіональній економічній системі. Тому формування МСФОРП, які забезпечують реалізацію цільової стратегії інноваційно-інвестиційного збалансованого розвитку, стає об'єктивною закономірністю у разі удосконалення інфраструктури у просторі і часі. Розробку МСФОРП здійснили у взаємозв'язку виокремлених кроків.

Крок 1. Виділення в об'єкті (РПК) автономних підоб'єктів (системи управління, інфраструктури, структури комунікацій, потенціалу промисловості тощо).

Крок 2. Формування для підоб'єктів цілей функціонування та виокремлення для кожного дієвих засобів і методів їх досягнення.

Крок 3. Визначення цільового орієнтиру розвитку, траєкторію економічної динаміки та критерію оцінювання ефективності функціонування РПК за єдиним параметром — узагальненим інтегральним показником.

Крок 4. Обґрунтування і добір ключових факторів впливу на процеси формування й нарощення КП для скорочення термінів виконання завдань і досягнення цільових орієнтирів за використанням узагальненого інтегрального показника.

Крок 5. Розроблення та удосконалення методів формування МСФОРП для РПК.

Крок 6. Визначення необхідного обсягу ресурсів, інституцій та дієвого інструментарію шляхом поєднання конститутивних пар "методи формування МСФОРП — ресурси, інструменти", "фактори, що перешкоджають реалізації дії МСФОРП — ресурси, інституціональне забезпечення РПК".

Крок 7. Моделювання наслідків мобілізації резервів та застосування визначеного інструментарію? Факторний аналіз.

Крок 8. Виділення в об'єкті (ІМПК) автономних підоб'єктів (системи управління ІМПК, структури комунікацій, потенціалу РПК).

Крок 9. Адаптація МСФОРП, визначених для окремих РПК у разі поєднання регіонів у макрорайон; визначення типових елементів; добір оптимальних.

Крок 10. Формування для підоб'єктів цілей функціонування та виокремлення для кожного дієвих засобів і методів їх досягнення цільового орієнтиру функціонування ІМПК.

Крок 11. Моделювання траєкторії економічної динаміки ІМПК; обґрунтування критерію оцінювання ефективності його функціонування з урахування РЕІ для кожного.

Крок 12. Деталізація конститутивно-ключових факторів впливу на формування й нарощення КП для кожного РПК та ІМПК в цілому.

Крок 13. Розроблення та удосконалення методів формування МСФОРП для ІМПК.

Крок 14. Визначення обсягу ресурсів і дієвого інструментарію за поєднанням пар "методи формування МСФОРП — ресурси, інструменти", "фактори, що перешкоджають реалізації дії МСФОРП — ресурси, інституціональне забезпечення ІМПК".

Крок 15. Визначення чи можлива мобілізація резервів та застосування визначеного інструментарію.

Щодо структурно-логічної схеми формування МСФОРП для забезпечення органічності функціонування ІМПК, то послідовність формалізації процедур за п'ятьма етапами дозволить активізувати наявні у промислових комплексах регіонів оперативні засоби впливу та системоутворюючі регулятори, забезпечивши цілеспрямовані дії МСФОРП у відповідності до розробленої (у попередніх дослідженнях) концепції афіліації стратегічного потенціалу регіональних промислових комплексів (РПК) та їх регенерації. Автором статті крок за кроком подано схему реалізації процедури проектування й формування складу механізмів МСФОРП, результатом якої є виокремлення їх сукупності у відповідності до цілей кожного з підоб'єктів, формування стратегічної цілі розвитку ІМПК та виокремлення засобів формування й нарощення конкурентних переваг для формалізації специфічних ознак регіональної політики.

Відтак, нами виокремлені пріоритети економічного регулювання з боку держави, які імовірно здійснити за рахунок прямого, нормативного та опосередкованого впливу. При цьому нормативний вплив можна здійснювати через систему нормативних актів: законів, постанов Верховної Ради України (ВРУ). Це — методи впливу на сукупний попит, пропозицію, ступінь централізації капіталу, соціальні і структурні аспекти. Економічні методи державного регулювання, впливаючи на економічний механізм ринкових законів, не змінюючи їх суті, змінюють напрям їх дії. Сила впливу та якісні характеристики змін залежать від обраних інструментів регулювання [3]. Ми поділяємо точку зору більшості науковців щодо розподілу інструментів прямого та опосередкованого впливу. І визначаємо прямий вплив як регулювання з боку держави, за яким суб'єкти економіки вимушені приймати рішення, що базуються не на самостійному економічному виборі, а на напрямах, визначених державою. До прямого регулювання відносяться цільове фінансування, прямі субсидії, пільгові кредити. Методи опосередкованого регулювання економічних процесів у регіонах є більш дієвими і спираються на ринкові важелі розвитку, визначаючи пріоритетні напрями завдяки впливу на інтереси суб'єктів діяльності, що відповідають загальній меті державної політики. Опосередковане економічне регулювання здійснюється у формі кредитно-грошової, податкової, амортизаційної, валютної, зовнішньоекономічної політик. Важелями регулювання є: податковий кредит, застосування прискореної амортизації, урядові гарантії під кредити комерційних банків та інвестиційно-інноваційну діяльність, впровадження фінансового лізингу. Головною перевагою інструментів непрямого державного регулювання є прогнозованість результатів наслідків та відсутність прямого втручання в стан ринкової рівноваги, а перетік фінансових та інвестиційних ресурсів відбувається поступово у напрямках найбільш привабливих ринкових сегментів. Завдяки цьому і можна здійснити структурну перебудову, поєднавши на паритетних засадах окремі регіональні промислові комплекси (РПК) у єдину макроструктуру (ІМПК).

Отже, у процесі дослідження автором обґрунтовано механізм регіональної політики як сукупності економічних і адміністративних методів, важелів та інструментів, виходячи з пріоритетів промислової політики (підтримка сировинних виробництв, орієнтованих на внутрішній і зовнішній ринки, виробництво споживчих товарів та випуск продукції виробничого призначення для внутрішнього або зовнішнього ринків, імпортозамінюючі виробництва). Подолати серйозні суперечності як на галузевому ринку, міжрегіональному рівні, так і у взаємостосунках між державними і регіональними органами управління зможе нова регіональна політика.

ВИСНОВКИ

Система управління, яка існує на підприємствах реального сектора економіки, є недостатньо ефективною і не здатна швидко адаптуватися до нових умов господарювання. Вона володіє низькою інформаційною пропускнуною спроможністю, слабким логіко-аналітичним апаратом, неефективною інформаційною й організаційною структурою. У цих умовах підприємства промисловості не можуть самі швидко ухвалювати оптимальні управлінські рішення. Тому існує необхідність вдосконалення організаційно-правових форм підприємств промисловості в межах регіону, оптимізації організаційної та інформаційної структури управління на її підприємствах. Крім того, високий рівень диверсифікації сучасного виробництва, який пов'язано зі збільшенням складності та докорінною зміною технічних характеристик і якісних параметрів продукції, веде до збільшення взаємозв'язків та взаємозалежностей між різними ієрархічними та функціональними ланками виробничої системи, а також між спорідненими та підтримуючими галузями. Змінити це можливо лише шляхом проведення збалансованої регіональної політики з урахуванням оптимальних темпів зростання, визначених за єдиним критерієм оцінки результативності галузей, вагомості впливу соціально-економічних факторів, які відображають не тільки нарощення конкурентних переваг галузей, а і розвиток регіону чи економічного району в цілому.

Література:

1. Амоша О.І. Інноваційний шлях розвитку України: проблеми та рішення / О.І. Амоша // Економіст. — 2005. — № 6. — С. 28—32.
  2. Грюніг Р. Методи ідентифікації стратегічних факторів успіху / Р. Грюніг, Ф. Зенкер, А. Цойс // Теорія та практика управління. — 1996. — № 6. — С. 84—93.
  3. Заблудська І.В. Концепт забезпечення регіональної промислової політики / І.В. Заблудська // Економіка та держава. — 2007. — № 10. — С. 20—23.
  4. Макросистемна еволюція української економіки: [монографія] / Данилишин Б.М., Микитенко В.В. — У 2 т. — Т. 2. — К.: РВПС України НАН України, Вид-во ЗАТ "Нічлава", 2008. — 210 с.
  5. Організаційно-економічний механізм розвитку регіону. Трансформаційні процеси / за ред. А. Мельник. — Тернопіль: Економічна думка, 2003. — 608 с.
  6. Покропивний С.Ф. Регулювання територіального розвитку: стратегія і ефективність / С.Ф. Покропивний, В.М. Колот. — К.: КНЕУ, 2003. — 352 с.
  7. Чупріна М.О. Технологія структурно-функціонального оцінювання стратегічного потенціалу РПК / Чупріна М.О., Худолей В.Ю. // Соціально-економічний розвиток регіонів у контексті сучасних процесів міжнародної інтеграції. — Херсон, ХНТУ МОНмолодьспорту України, Вид-во ПП Вишемирський В. С., 2010. — С. 195—200.
  8. Яременко Ю.В. Особливості промислової політики у трансформаційній економіці: [монографія] / Ю.В. Яременко. — Харьков: Изд-во Арт-ПРАД, 2004. — 286 с.
- Стаття надійшла до редакції 10.06.2013 р.*